Kohtulahendite kogumik

EUROOPA KOHTU OTSUS (kolmas koda)

7. november 2013 *

Isikuandmete töötlemine — Direktiiv 95/46/EÜ — Artiklid 10 ja 11 — Teatamiskohustus — Artikli 13 lõike 1 punktid d ja g — Erandid — Erandite ulatus — Eradetektiivid, kes tegutsevad reguleeritud kutseala kontrolliva organi nimel — Direktiiv 2002/58/EÜ — Artikli 15 lõige 1

Kohtuasjas C-473/12,

mille ese on ELTL artikli 267 alusel Cour constitutionnelle'i (Belgia) 10. oktoobri 2012. aasta otsusega esitatud eelotsusetaotlus, mis saabus Euroopa Kohtusse 22. oktoobril 2012, menetluses

Institut professionnel des agents immobiliers (IPI)

versus

Geoffrey Englebert,

Immo 9 SPRL,

Grégory Francotte,

menetluses osalesid:

Union professionnelle nationale des détectives privés de Belgique (UPNDP),

Association professionnelle des inspecteurs et experts d'assurances ASBL (APIEA),

Conseil des ministres,

EUROOPA KOHUS (kolmas koda),

koosseisus: koja president M. Ilešič, kohtunikud C. G. Fernlund (ettekandja), A. Ó Caoimh, C. Toader ja E. Jarašiūnas,

kohtujurist: Y. Bot,

kohtusekretär: ametnik V. Tourrès,

arvestades kirjalikus menetluses ja 11. juuli 2013. aasta kohtuistungil esitatut,

arvestades kirjalikke seisukohti, mille esitasid:

— Institut professionnel des agents immobiliers (IPI), esindajad: advokaadid Y. Paquay ja H. Nyssen,

* Kohtumenetluse keel: prantsuse.

— Belgia valitsus, esindajad: M. Jacobs ja C. Pochet, keda abistas advokaat B. Renson,

— Tšehhi valitsus, esindaja: M. Smolek,

— Madalmaade valitsus, esindajad: B. Koopman ja C. Wissels,

— Euroopa Parlament, esindajad: A. Caiola ja A. Pospíšilová Padowska,

— Euroopa Komisjon, esindajad: F. Clotuche-Duvieusart ja B. Martenczuk,

arvestades pärast kohtujuristi ärakuulamist tehtud otsust lahendada kohtuasi ilma kohtujuristi ettepanekuta,

on teinud järgmise

otsuse

1 Eelotsusetaotlus käsitleb seda, kuidas tõlgendada Euroopa Parlamendi ja nõukogu 24. oktoobri 1995. aasta direktiivi 95/46/EÜ üksikisikute kaitse kohta isikuandmete töötlemisel ja selliste andmete vaba liikumise kohta (EÜT L 281, lk 31; ELT eriväljaanne 13/15, lk 355) artikli 13 lõike 1 punkte d ja g.

2 Taotlus on esitatud Institut professionnel des agents immobiliers' (IPI) ning G. Engleberti, Immo 9 SPRL ja G. Francotte'i vahelises kohtuvaidluses seoses kinnisvaramaaklerite kutseala käsitlevate siseriiklike õigusnormide väidetava rikkumisega.

Õiguslik raamistik

Liidu õigus

Direktiiv 95/46

3 Direktiivi 95/46 põhjendused 3, 8 10, 37 ja 43 on sõnastatud järgmiselt:

„(3) sellise siseturu rajamine ja toimimine, kus on vastavalt asutamislepingu artiklile 7a tagatud kaupade, isikute, teenuste ja kapitali vaba liikumine, ei eelda mitte ainult isikuandmete vaba liikumist ühest liikmesriigist teise, vaid ka üksikisikute põhiõiguste kaitset;

[...]

(8) takistuste kõrvaldamiseks isikuandmete liikumisel peab selliste andmete töötlemisega seotud üksikisikute õiguste ja vabaduste kaitse olema kõigis liikmesriikides samal tasemel; [...]

[...]

(10) isikuandmete töötlemist käsitlevate õigusaktide eesmärk on kaitsta Euroopa inimõiguste ja põhivabaduste kaitse konventsiooni artiklis 8 ja ühenduse õiguse üldistes põhimõtetes tunnustatud põhiõigusi ja -vabadusi, eelkõige õigust eraelu puutumatusele; nimetatud põhjusel ei tohi kõnealuste õigusaktide ühtlustamise tagajärjel nendega pakutav kaitse väheneda, vaid vastupidi – ühenduses tagatava kaitstuse tase peab olema kõrgem;

[…]

(37) kui isikuandmeid töödeldakse ajakirjanduse jaoks või kirjandusliku või kunstilise eneseväljenduse huvides, eelkõige audiovisuaalsektoris, tuleks teha erand käesoleva direktiivi teatavate sätete nõuetest, kuivõrd see on vajalik selleks, et viia vastavusse üksikisikute põhiõigused ja sõnavabadus, […]

(43) liikmesriigid võivad andmetega tutvumise ja teabe saamise õiguse ning vastutava töötleja teatavate kohustuste suhtes kehtestada piiranguid, ka selleks, et kaitsta näiteks riigi julgeolekut, riigikaitset, avalikku korda või liikmesriigi või Euroopa Liidu olulisi majanduslikke või rahalisi huve, samuti seoses eeluurimiste, vastutusele võtmiste ja meetmetega ametieetika rikkumisega reguleeritud kutsealadel; […]".

4 Direktiivi 95/46 artikli 1 lõige 1 sätestab:

„Vastavalt käesolevale direktiivile kaitsevad liikmesriigid isikuandmete töötlemisel füüsiliste isikute põhiõigusi ja -vabadusi ning eelkõige nende õigust eraelu puutumatusele."

5 Direktiivi 95/46 artikli 2 punktid a ja d näevad ette järgmist:

„Käesolevas direktiivis kasutatakse järgmisi mõisteid:

a) *isikuandmed* – igasugune teave tuvastatud või tuvastatava füüsilise isiku (edaspidi „andmesubjekt") kohta [...]

[...]

d) *vastutav töötleja* – füüsiline või juriidiline isik, riigiasutus, esindused või mõni muu organ, kes määrab üksi või koos teistega kindlaks isikuandmete töötlemise eesmärgid ja vahendid; [...]"

6 Direktiivi 95/46 IV jaos „Andmesubjektile esitatav teave" on artiklid 10 ja 11, mis reguleerivad vastavalt olukordi, kus andmeid kogutakse andmesubjektilt ja olukordi, kui andmed ei ole saadud andmesubjektilt.

7 Direktiivi 95/46 artikkel 9 sätestab:

„Kui isikuandmeid töödeldakse ainult ajakirjanduse jaoks või kirjandusliku või kunstilise eneseväljenduse huvides, sätestavad liikmesriigid erandid või kõrvalekalded käesoleva peatüki, IV peatüki ja VI peatüki sätetest ainult siis, kui see on vajalik selleks, et viia omavahel vastavusse eraelu puutumatuse õigust ja sõnavabadust reguleerivad eeskirjad."

8 Direktiivi 95/46 artikkel 10 sätestab:

„Liikmesriigid näevad ette, et vastutav töötleja või tema esindaja peab andmesubjektile, kellelt tema enda kohta andmeid kogutakse, esitama vähemalt järgmise teabe, kui ta seda juba ei tea:

a) vastutava töötleja ja tema võimaliku esindaja andmed,

b) andmete töötlemise eesmärk;

c) täiendav teave, näiteks:

— vastuvõtjad või vastuvõtjate kategooriad,

— kas küsimustele vastamine on kohustuslik või vabatahtlik ja vastamata jätmise võimalikud tagajärjed,

— isiku enda kohta käivate andmetega tutvumise ja nende parandamise õiguse olemasolu,

kuivõrd selline täiendav teave on vajalik, et tagada andmesubjekti suhtes õiglane andmete töötlemine, võttes arvesse andmete töötlemise konkreetseid asjaolusid."

9 Selle direktiivi artikkel 11 sätestab, et kui andmeid ei ole saadud andmesubjektilt, näeb liikmesriik ette, et hiljemalt isikuandmete salvestamise ajal, või kui andmed kavatsetakse avalikustada kolmandale isikule, siis hiljemalt andmete esmakordse avaldamise ajal esitab vastutav töötleja või tema esindaja andmesubjektile vähemalt selles artiklis loetletud teabe, kui ta seda juba ei tea.

10 Direktiivi 95/46 artikli 13 „Erandid ja piirangud" lõige 1 sätestab:

„Liikmesriigid võivad artikli 6 lõikes 1, artiklis 10, artikli 11 lõikes 1 ja artiklites 12 ja 21 sätestatud kohustuste ja õiguste ulatuse piiramiseks võtta vastu õigusakte, kui sellised piirangud on vajalikud, et kindlustada:

a) riigi julgeolek;

b) riigikaitse;

c) avalik kord;

d) kuritegude või reguleeritud kutsealade ametieetika rikkumiste ennetamine, uurimine, avastamine ja nende eest vastutusele võtmine;

e) liikmesriigi või Euroopa Liidu olulised majanduslikud või rahanduslikud huvid, sealhulgas raha-, eelarve- ja maksuküsimused;

f) jälgimine, kontrollimine ja regulatiivne funktsioon, mis on kas või ajutiselt seotud avaliku võimu teostamisega punktides c, d ja e osutatud juhtudel;

g) andmesubjekti kaitse või teiste isikute õiguste ja vabaduste kaitse."

Direktiiv 2002/58/EÜ

11 Euroopa Parlamendi ja nõukogu 12. juuli 2002. aasta direktiivi 2002/58/EÜ, milles käsitletakse isikuandmete töötlemist ja eraelu puutumatuse kaitset elektroonilise side sektoris (eraelu puutumatust ja elektroonilist sidet käsitlev direktiiv) (EÜT L 201, lk 37), artikli 15 lõige 1 sätestab:

„Liikmesriigid võivad võtta seadusandlikke meetmeid, millega piiratakse käesoleva direktiivi artiklites 5 ja 6, artikli 8 lõigetes 1, 2, 3 ja 4 ning artiklis 9 sätestatud õiguste ja kohustuste ulatust, kui selline piiramine on vajalik, otstarbekas ja proportsionaalne abinõu selleks, et kaitsta direktiivi [95/46] artikli 13 lõikes 1 nimetatud riiklikku julgeolekut (s.t riigi julgeolekut), riigikaitset, avalikku korda, kriminaalkuritegude või elektroonilise sidesüsteemi volitamata kasutamise ennetamist, uurimist, avastamist ja kohtus menetlemist. [...]"

Belgia õigus

12 8. detsembri 1992. aasta seadust eraelu puutumatuse kaitse kohta seoses isikuandmete töötlemisega (*Moniteur belge*, 18.3.1993, lk 5801) muudeti 11. detsembri 1998. aasta seadusega, millega võetakse üle direktiiv 95/46/EÜ (*Moniteur belge*, 3.2.1999, lk 3049, edaspidi „1992. aasta seadus"). 1992. aasta seaduse artikkel 9, mille lõiked 1 ja 2 vastavad selle direktiivi artiklitele 10 ja 11, kehtestab andmesubjekti teavitamise.

13 1992. aasta seaduse artikli 3 lõiked 3–7 näevad ette teavitamiskohustuse erandid ja piirangud, eeskätt juhul, kui isikuandmeid töödeldakse ainult ajakirjanduse jaoks või kirjandusliku või kunstilise eneseväljenduse huvides ja kui teabe on kogunud riigi julgeolekuteenistus, riigi teabeteenistus ja relvajõudude julgeolekuteenistus, ametiasutused eeluurimistoimingutega seoses, politseiteenistused julgeolekupolitsei ülesannete täitmisel või kadunuks kuulutatud ja seksuaalselt kuritarvitatud lastest teatamise keskus.

Põhikohtuasja asjaolud ja eelotsuse küsimused

14 17. veebruari 1995. aasta kuningliku dekreediga asutatud IPI ülesanne on pidada eeskätt järelevalvet kinnisvaramaakleri kutsenimetuse andmist ja sellel kutsealal tegutsemist käsitlevate tingimuste üle. Ta võib selleks kasutada kohtumenetlusteovõimet, et teatada õigusasutustele kõikidest kohaldamisele kuuluvate eeskirjade rikkumistest. IPI-l on lubatud oma ülesannete täitmisel kasutada eradetektiivide teenuseid.

15 Oma tegevuse käigus palus IPI Charleroi kaubanduskohtul tuvastada, et G. Englebert, Immo 9 SPRL ja G. Francotte on tegutsenud nende eeskirjadega vastuolus, ning kohustada G. Engleberti ja G. Francotte'i teatavat kinnisvaraalast tegevust lõpetama. IPI kaebus põhines faktidel, mille olid kogunud tema poolt palgatud eradetektiivid.

16 Charleroi kaubanduskohus ei ole kindel selles, millist väärtust omistada viimaste kogutud tõenditele, võttes arvesse, et need võidi saada isikuandmete töötlemisel üksikisikute kaitseks kehtestatud nõudeid rikkudes ja seega vastuolus 1992. aasta seadusega. See kohus märgib, et IPI sõnul muudab selle seaduse – mis nõuab, et andmesubjekti teavitatakse ette detektiivide tehtavast uurimistoimingust või, juhul kui teave saadaks kolmandalt isikult, alates teabe registreerimisest – kohaldamine detektiivide tegevuse võimatuks. See kohus soovib teada, kas juhul, kui eradetektiividele seda teavitamiskohustust, mis kuulub kohaldamisele muudele kutsealadele või avaliku huvi organitele, ei laiendataks, kujutaks see endast 1992. aasta seaduse artikli 3 lõigete 3–7 alusel ebavõrdset kohtlemist, mis on põhiseadusega vastuolus. Seetõttu otsustas ta need küsimused esitada Cour constitutionnelle'ile.

17 Viimati nimetatud kohus leiab, et kindlaks tuleb teha see, kas 1992. aasta seadus, mis ei näe ette eradetektiividele erandeid, mis on võrreldavad direktiivi 95/46 artikli 13 lõike 1 punktides d ja g sätestatud eranditega, on kõnealuse sätte nõuetekohaselt üle võtnud. Ta märgib, et 1992. aasta seaduse artikli 3 lõiked 3–7 toovad kaasa erineva kohtlemise ühelt poolt ajakirjanduse, kunsti või kirjanduse alal tegutsevate isikute, politsei- ja julgeoleku alal pädevate avalik-õiguslike asutuste ning kadunuks kuulutatud ja seksuaalselt kuritarvitatud lastest teatamise keskuse ning teiselt poolt eradetektiivi kutsealal tegutsevate isikute vahel, kuna ainult esimesena nimetatud on vabastatud 1992. aasta seaduse artiklis 9 ette nähtud teavitamise kohustustest.

18 Eelotsusetaotluse esitanud kohtu arvates on nimetatud kutsealade teavitamiskohustusest vabastamine põhjendatud, võttes arvesse nende tegevust, mis on seotud kas üldsuse teavitamise või kultuurieluga, avaliku julgeoleku ja korra tagamise või kõige nõrgemate põhiõiguste kaitsega.

19 Eradetektiivid on eeltoodust kutsealade esindajatest erinevas olukorras. Eelotsusetaotluse esitanud kohus märgib, et kuigi eradetektiivide kutseala reguleerib 1991. aasta seadus, mis määrab kindlaks selle kutseala põhijooned ja kehtestab tingimuse, et sellel tegutsemiseks peab olema siseministri luba, ei ole sellel kutsealal tegutsemine seotud põhiõiguste ja üldiste huvide kaitsega, vaid on üldiselt seotud erahuvide kaitsmisega.

20 Cour constitutionnelle märgib, et kuigi direktiivi 95/46 artikli 13 lõige 1 näib andvat liikmesriikidele teatava vabaduse küsimuses, kas kõnealuseid erandeid lubada või mitte, on tal siiski kahtlusi, võttes arvesse seda, et põhimõtteliselt ühtlustab nimetatud direktiiv täielikult liikmesriikide õigusaktid selles sätestatud alal.

21 Selles olukorras otsustas Cour constitutionnelle menetluse peatada ning esitada Euroopa Kohtule järgmised eelotsuse küsimused:

„1. Kas […] direktiivi [95/46] (artikli 13 lõike 1 punkti g lõpuosa tuleb tõlgendada nii, et see annab liikmesriikidele vabaduse, kas sätestada erand artikli 11 lõikes 1 ette nähtud kohesest teavitamiskohustusest või mitte, kui see erand on vajalik teiste isikute õiguste ja vabaduste kaitseks, või kehtivad liikmesriikide suhtes selles osas piirangud?

2. Kas siseriikliku õigusega reguleeritud eradetektiivi kutsetegevus, mida teostatakse niisuguste asutuste jaoks, kes on volitatud teatama õigusasutustele kõikidest kutsenimetust kaitsvate ja kutseala korraldavate õigusnormide rikkumistest, kuulub teatud asjaoludel eespool direktiivi [95/46] artikli 13 lõike 1 punktis d ja punkti g lõpuosas nimetatud erandi alla?

3. Kui vastus teisele küsimusele on eitav, siis kas eespool direktiivi [95/46] artikli 13 lõike 1 punkt d ja punkti g lõpuosa on kooskõlas Euroopa Liidu lepingu artikli 6 lõikega 3, täpsemalt võrdsuse põhimõtte ja diskrimineerimiskeelu põhimõttega?”

Eelotsuse küsimused

Sissejuhatavad märkused

22 Esimeses küsimuses viitab eelotsusetaotluse esitanud kohus direktiivi 95/46 artiklis 11 sätestatud kohutustele teavitada asjaomast isikut viivitamata.

23 Siiski tuleb märkida, et see säte, mis käsitleb teavet, mida ei ole kogutud asjaomaselt isikult, näeb ette, et nimetatud isikut ei teavitata mitte teabe kogumise ajal, vaid hilisemas staadiumis. Seevastu direktiivi 95/46 artikkel 10, mis käsitleb teabe kogumist andmesubjektilt, sätestab, et seda isikut tuleb teavitada teabe kogumisel ajal (vt selle kohta 7. mai 2009. aasta otsus kohtuasjas C-553/07: Rijkeboer, EKL 2009, lk I-3889, punkt 68). Andmesubjekti kohene teavitamine ei tulene seega mitte eelotsusetaotluse esitanud kohtu viidatud direktiivi 95/46 artiklist 11, vaid selle direktiivi artiklist 10.

24 Mis puudutab eradetektiivide uurimistoiminguid, siis tuleneb eelotsusetaotlusest, et viimased võivad koguda teavet kas otse andmesubjektilt või kaudselt, eeskätt kolmandatelt isikutelt. Seega tuleb mainida, et nende uurimistoimingute suhtes võivad asjaoludest sõltuvalt olla kehtivad nii direktiivi 95/46 artikkel 10 kui ka artikli 11 lõige 1.

Kaks esimest küsimust

25 Esimese kahe küsimusega, mida tuleb käsitleda koos, soovib eelotsusetaotluse esitanud kohus sisuliselt esiteks teada, kas direktiivi 95/46 artikli 13 lõiget 1 tuleb tõlgendada nii, et liikmesriikidel on õigus või kohustus võtta siseriiklikku õigusesse üle erandid, mille see direktiiv näeb ette kohustusest teavitada

andmesubjekte nende isikuandmete töötlemisest, ja teiseks, kas sellise eradetektiivi tegevus, kes tegutseb kutseala organi eest, et uurida ametieetika rikkumisi reguleeritud kutsealadel, käesolevas asjas kinnisvaramaaklerite tegevuses, kuulub nimetatud artikli 13 lõike 1 punkti d või g kohaldamisalasse.

26 Kõigepealt tuleb tõdeda, et niisugused andmed, mille põhikohtuasjas kogusid eelotsusetaotluse esitanud kohtu sõnul eradetektiivid, puudutavad kinnisvaramaaklertitena tegutsevaid isikuid ja kujutavad endast teavet tuvastatud või tuvastatava füüsilise isiku kohta. Niisiis on nende näol tegemist isikuandmetega direktiivi 95/46 artikli 2 punkti a tähenduses. Nende andmete kogumine, säilitamine ja üleandmine sellise pädeva organi nagu IPI või selle organi eest tegutsevate eradetektiivide poolt kujutab seega endast „isikuandmete töötlemist" nimetatud direktiivi 95/46 artikli 2 punkti b tähenduses (vt 16. detsembri 2008. aasta otsus kohtuasjas C-524/06: Huber, EKL 2008, lk I-9705, punkt 43).

27 Esitatud küsimusele vastamiseks tuleb esiteks analüüsida, kas direktiivi 95/46 artikli 13 lõike 1 alusel on liikmesriikidel õigus või kohustus kehtestada üks või mitu selles lõigus sätestatud erandit kohustusest teavitada andmesubjekte nende isikuandmete töötlemisest.

28 Direktiivi 95/46 põhjendustest 3, 8 ja 10 tuleneb, et liidu seadusandja soovis lihtsustada isikuandmete vaba liikumist, ühtlustades liikmesriikide õigusnorme, tagades samas isikute põhiõiguste, eelkõige õiguse eraelu puutumatusele, kaitse ja liidus kaitstuse kõrgema taseme. Selle direktiivi artikkel 1 kohustab liikmesriike kaitsma isikuandmete töötlemisel füüsiliste isikute põhiõigusi ja -vabadusi ning eelkõige nende õigust eraelu puutumatusele (eespool viidatud kohtuotsus Huber, punkt 47, ja 24. novembri 2011. aasta otsus liidetud kohtuasjades C-468/10 ja C-469/10: ASNEF ja FECEMD, EKL 2011, lk I-12181, punkt 25).

29 Selles osas sätestavad direktiivi 95/46 artiklid 10 ja 11 kohustuse teatada andmesubjektile tema andmete töötlemisest, nähes samas artikli 13 lõikes 1 ette, et liikmesriigid võivad võtta vastu meetmeid, et piirata selle kohustuse ulatust, kui niisugune meede on artikli 13 lõike 1 punktides a–g sätestatud eesmärkidel vajalik.

30 Eelotsusetaotluse esitanud kohus soovib sellega seoses teada, milline on liikmesriikidele antud kaalutlusruumi ulatus, võttes arvesse liidu seadusandja ühtlustamise eesmärki, mis on sätestatud selle direktiivi artiklis 8, mille kohaselt peab isikuandmete töötlemisega seotud üksikisikute õiguste ja vabaduste kaitse olema kõigis liikmesriikides samal tasemel.

31 Olgu meenutatud, et Euroopa Kohus on juba asunud seisukohale, et direktiiv 95/46 toob põhimõtteliselt kaasa siseriiklike õigusaktide täieliku harmoniseerimise (vt 6. novembri 2003. aasta otsus kohtuasjas C-101/01: Lindqvist, EKL 2003, lk I-12971, punktid 95 ja 96, ning eespool viidatud kohtuotsus Huber, punktid 50 ja 51). Euroopa Kohus sedastas veel, et direktiivi sätted on suhteliselt üldised, kuna seda tuleb kohaldada arvukate väga erinevate olukordade suhtes, ja et direktiiv sisaldab norme, mida iseloomustab teatav paindlikkus, jättes mitmel juhul liikmesriikide ülesandeks määrata kindlaks üksikasjad või valida võimaluste vahel (eespool viidatud kohtuotsus Lindqvist, punkt 83).

32 Mis puudutab direktiivi 95/46 artikli 13 lõiget 1, siis tuleneb selle sõnastusest, eeskätt väljendist „liikmesriigid võivad", selgelt, et see säte ei kohusta liikmesriike kehtestama siseriiklikus õiguses erandeid artikli 13 lõike 1 punktides a–g loetletud eesmärkidel, vaid et liidu seadusandja on vastupidi soovinud jätta liikmesriikidele valikuvabaduse otsustada, kas, ja kui, siis millistel eesmärkidel nad soovivad võtta meetmeid, millega piiratakse eeskätt andmesubjekti teavitamise kohustuse ulatust. Lisaks tuleneb artikli 13 lõike 1 sõnastusest veel, et liikmesriigid võivad selliseid meetmeid ette näha vaid siis, kui need on vajalikud. Meetmete „vajalikkuse" tingimus ega liikmesriikidele artikli 13 lõikes 1 antud õigus ei tähenda, et liikmesriigid on kohustatud kõnealused erandid vastu võtma igas olukorras, kus need tingimused on täidetud.

33 Sellist tõlgendust toetab eeskätt direktiivi 95/46 põhjenduse 43 sõnastus, mille kohaselt võivad „liikmesriigid [teabe saamise õiguse] suhtes kehtestada piiranguid, […] mis on [neil eemärkidel] vajalikud”. Veel kinnitab seda tõlgendust võrdlus ühelt poolt direktiivi 95/46 artikli 13 lõike 1 sõnastuse ning teiselt poolt selle direktiivi artikliga 9 ja põhjendusega 37, mis näevad liikmesriikidele selgelt ette kohustuse kehtestada erandid või kõrvalekalded ainult ajakirjanduse jaoks või kirjandusliku või kunstilise eneseväljenduse huvides isikuandmete töötlemisele, kui see on vajalik, et viia omavahel vastavusse eraelu puutumatuse õigust ja sõnavabadust reguleerivad eeskirjad.

34 Kõnealust tõlgendust toetab ka Euroopa Kohtu analüüs, mille ta tegi 29. jaanuari 2008. aasta otsuses kohtuasjas C-275/06: Promusicae (EKL 2008, lk I-271) eraelu puutumatust ja elektroonilist sidet käsitleva direktiivi artikli 15 lõike 1 kohta, mille sõnastus on sarnane direktiivi 95/46 artikli 13 lõike 1 sõnastusele ning mis lisaks sõnaselgelt sellele sättele viitab.

35 Euroopa Kohus sedastas esiteks, et kõnealuse direktiivi artikli 15 lõige 1 annab liikmesriikidele võimaluse sätestada erandid neil lasuvast põhimõttelisest kohustusest tagada isikuandmete konfidentsiaalsus (eespool viidatud kohtuotsus Promusicae, punkt 50).

36 Mis puudutab ühte neist eranditest, siis leidis Euroopa Kohus veel, et artikli 15 lõiget 1 ei või tõlgendada nii, et selles loetletud juhtumitel on liikmesriigid kohustatud kehtestama teabe avalikustamise kohustuse (eespool viidatud kohtuotsus Promusicae, punktid 51 ja 53).

37 Seega tuleb asuda seisukohale, et direktiivi 95/46 artikli 13 lõige 1 annab liikmesriikidele õiguse kehtestada üks või mitu selles loetletud erandit, kuid et liikmesriigid ei ole selleks kohustatud.

38 Teiseks tuleb analüüsida, kas pädeva organi nagu IPI eest tegutseva eradetektiivi toimingud kuuluvad direktiivi 95/46 artikli 13 lõike 1 punktide d ja g kohaldamisealasse.

39 Väljakujunenud kohtupraktika kohaselt nõuab põhiõiguste hulka kuuluva eraelu puutumatuse kaitse, et isikuandmete kaitse erandite ja piirangute puhul tuleb piirduda rangelt vajalikuga (16. detsembri 2008. aasta otsus kohtuasjas C-73/07: Satakunnan Markkinapörssi ja Satamedia, EKL 2008, lk I-9831, punkt 56, ja 9. novembri 2010. aasta otsus liidetud kohtuasjades C-92/09 ja C-93/09: Volker und Markus Schecke ja Eifert, EKL 2010, lk I-11063, punktid 77 ja 86).

40 Direktiivi 95/46 artikli 13 lõike 1 punktides d ja g sätestatud erandid hõlmavad esiteks eeskätt konkreetselt määratletud olukorda, ehk reguleeritud kutsealade ametieetika rikkumiste ennetamist, uurimist, avastamist ja nende eest vastutuselevõtmist, ning teiseks teiste isikute õiguste ja vabaduste, mida aga ei ole täpsustatud, kaitset.

41 Esiteks tuleb analüüsida selle direktiivi artikli 13 lõike 1 punktis d sätestatud erandit ja kindlaks teha, kas see kuulub kohaldamisele niisuguse eradetektiivi toimingutele, kes tegutseb sellise pädeva organi nagu IPI eest.

42 Eelotsusetaotlusest nähtub, et kinnisvaramaaklerite kutseala on Belgia reguleeritud kutseala ja et IPI on kutseala organ, mille ülesanne on pidada järelevalvet asjaomaste eeskirjade täitmise üle, nende eeskirjade rikkumisi tuvastades ja nendest teatades.

43 Olgu mainitud, et sellise organi nagu IPI tegevus vastab olukorrale, mis on erandina loetletud direktiivi 95/46 artikli 13 lõike 1 punktis d ja mis võib seetõttu kuuluda selle erandi kohaldamisalasse.

44 Kuna direktiiv 95/46 ei täpsusta, kuidas eeskirjade rikkumisi uurida ja tuvastada, siis tuleb asuda seisukohale, et see direktiiv ei takista kutseala organil oma ülesannete täitmisel kasutamast selliste spetsialiseeritud uurijate teenuseid, nagu on asjaomast uurimist ja tuvastamist läbi viivad eradetektiivid.

45 Järelikult, kui liikmesriik on otsustanud üle võtta kõnealuse artikli 13 lõike 1 punktis d ette nähtud erandi, võib asjassepuutuv kutseala organ ja nimetatud organi eest tegutsevad eradetektiivid sellele tugineda ja neil ei ole direktiivi 95/46 artiklites 10 ja 11 kehtestatud andmesubjekti teavitamise kohustust.

46 Seevastu juhul, kui liikmesriik ei ole kõnealust erandit kehtestanud, tuleb andmesubjekti tema isikuandmete töötlemisest teavitada, eeskätt tähtaegade osas, artiklites 10 ja 11 ette nähtud korras.

47 IPI arvates on tema enda ja tema eest tegutsevate eradetektiivide suhtes teavitamiskohustusest tehtava erandi kohaldamine tal lasuvate ülesannete täitmisest tulenevalt hädavajalik. Eradetektiividel oleks võimatu IPI eest tõhusalt tegutseda, kui nad oleksid kohustatud avaldama oma isikusamasuse ja uurimise eesmärgid enne nende isikute küsitlemist, kelle suhtes nad uurimist läbi viivad. Ka Madalmaade valitsus väidab, et niisugustel asjaoludel kõnealused uurimised luhtuksid.

48 Nagu tuleneb käesoleva kohtuotsuse punktist 37, tuleb siiski liikmesriikidel endil otsustada, kas nad peavad vajalikuks näha siseriiklikes õigusnormides ette direktiivi 95/46 artikli 13 lõike 1 punktis d kehtestatud erand selliste kutseala organite suhtes nagu IPI, kes tegutsevad otse või eradetektiivide abiga. Liikmesriikidel on õigus leida, et niisugustel kutseala organitel ja nende eest tegutsevatel eradetektiividel on, sõltumata nimetatud direktiivi artiklite 10 ja 11 kohaldatavusest, kõnealuste ametieetika eeskirjade rikkumiste tuvastamiseks piisavalt võimalusi, mistõttu ei ole vaja seda erandit üle võtta, et võimaldada neil organitel täita neile pandud ülesannet, milleks on nende eeskirjade täitmise üle järelevalve teostamine.

49 Mis puudutab selle erandi ulatust, siis tuleb veel täpsustada, mõistet „ametieetika rikkumine”. Selles küsimuses olid Euroopa Kohtule esitatud kirjalikud ja suulised seisukohad erinevad. Belgia valitsuse arvates ja vastupidi sellele, mida väidab IPI, ei puuduta need rikkumised selliste kinnisvaramaaklerite tegevust, kellel on oma kutsealal tegutsemiseks olemas nõuetekohane luba, ega laiene nende isikute tegevusele, kes ilma nõuetekohase loata kinnisvaramaakleritena tegutsevad.

50 Selles osas tuleb märkida, et reguleeritud kutsealal tegutsemiseks kehtestatud eeskirjad on osa ametieetika eeskirjadest. Seetõttu kuulub selliste isikute tegevuse uurimine, kes, väites end kinnisvaramaakleri olevat, neid eeskirju rikuvad, direktiivi 95/46 artikli 13 lõike 1 punktis d kehtestatud erandi kohaldamisalasse.

51 Järelikult võivad liikmesriigid kõnealuse direktiivi kohaselt ette näha, et selline reguleeritud kutseala organ nagu IPI võib ise või eradetektiivide abiga uurida võimalikke ametieetika eeskirjade rikkumisi, sealhulgas rikkumisi, mis tulenevad niisuguste isikute tegevusest, kes ei ole järginud kutsealal tegutsemiseks kehtestatud eeskirju, kuna nende suhtes kuulub kõnealune erand kohaldamisele.

52 Võttes arvesse selle erandi ulatust, ei ole vaja analüüsida, kas sellise eradetektiivi toimingud, kes tegutseb niisuguse kutseala organi eest nagu IPI, kuulub ka direktiivi 95/46 artikli 13 lõike 1 punktis g sätestatud erandi kohaldamisalasse.

53 Seega tuleb kahele esimesele küsimusele vastata, et:

— direktiivi 95/46 artikli 13 lõiget 1 tuleb tõlgendada nii, et liikmesriikidel ei ole mitte kohustus, vaid õigus võtta siseriiklikku õigusesse üle üks või mitu erandit, mille see säte näeb ette kohustusest teavitada andmesubjekti tema isikuandmete töötlemisest;

— kutseala organi eest tegutseva eradetektiivi toimingud reguleeritud kutseala, käesolevas asjas kinnisvaramaaklerite, ametieetika eeskirjade rikkumise uurimisel kuuluvad direktiivi 95/46 artikli 13 lõike 1 punktis d sätestatud erandi kohaldamisalase.

Kolmas küsimus

54 Võttes arvesse kahele esimesele eelotsuse küsimusele antud vastust, ei ole kolmandale küsimusele vaja vastata.

Kohtukulud

55 Kuna põhikohtuasja poolte jaoks on käesolev menetlus eelotsusetaotluse esitanud kohtus poolelioleva asja üks staadium, otsustab kohtukulude jaotuse siseriiklik kohus. Euroopa Kohtule seisukohtade esitamisega seotud kulusid, välja arvatud poolte kohtukulud, ei hüvitata.

Esitatud põhjendustest lähtudes Euroopa Kohus (kolmas koda) otsustab:

Euroopa Parlamendi ja nõukogu 24. oktoobri 1995. aasta direktiivi 95/46/EÜ üksikisikute kaitse kohta isikuandmete töötlemisel ja selliste andmete vaba liikumise kohta artikli 13 lõiget 1 tuleb tõlgendada nii, et liikmesriikidel ei ole mitte kohustus, vaid õigus võtta siseriiklikku õigusesse üle üks või mitu erandit, mille see säte näeb ette kohustusest teavitada andmesubjekti tema isikuandmete töötlemisest.

Kutseala organi eest tegutseva eradetektiivi toimingud reguleeritud kutseala, käesolevas asjas kinnisvaramaaklerite, ametieetika eeskirjade rikkumise uurimisel kuuluvad direktiivi 95/46 artikli 13 lõike 1 punktis d sätestatud erandi kohaldamisalase.

Allkirjad